

CONTROVERSE TUSSEN CPN EN EVC.S A M E N V A T T I N G.

De tussen het partijbestuur van de CPN en het verbondsbestuur der EVC aan de dag tredende tegenstellingen, welke geen abnormaal verschijnsel zijn, hebben zich in de laatste maanden tot een acuut gespannen verhouding ontwikkeld.

De omstandigheid dat de EVC-zaken na "Hongarije" nog slechter gingen dan voordien, is daarbij van speciale invloed geweest. Verschillen van inzicht over de te volgen tactiek deden zich meermalen voor. Uit de houding van het verbondsbestuur der EVC sprak in enige gevallen - o.a. bij de 1 mei-viering - een duidelijke geïrriteerdheid tegenover het bestuur van de CPN.

Een soms langs kronkelwegen ingrijpen van de CPN in de communistische vakbeweging ondervond weerstand bij de EVC-leiding, die bij wijze van reactie het "zelfbeschikkingsrecht" van de EVC poneerde. De scherpste controverse openbaarde zich in de kwestie F. DIAZ BAUSTE. Deze belangrijkste EVC-figuur uit Rotterdam werd in het CPN-partijbestuur gekozen als lid van het dagelijks bestuur, ondanks sterke tegenkanting van F. REUTER en B. BRANDSEN (resp. voorzitter en alg. secretaris der EVC), die hem niet als supervisor boven zich gesteld wilden zien. Zij bewerkstelligden, dat hij zijn functie in De Metaal/EVC verloor, zeer tot ongenoegen van de betrokkene zelf, die daartegen rebelleerde, waarbij hij zich door het dagelijks bestuur van de CPN geruggesteund wist. REUTER en BRANDSEN bleven echter op hun stuk staan. Hoewel zij ernstige grieven tegen de hoogste leiding van de CPN hebben, schijnt hun loyaliteit ten opzichte van de partij daardoor nog niet aangetast. Door hun dagelijkse werk voor de Eenheidsvakcentrale identificeren zij zich echter vooral met de directe belangen van hun vakbeweging. Het staat te bezien in hoeverre de CPN-leiding de weerbarstigste houding van REUTER en BRANDSEN zal tolereren.

G E H E I M

CONTROVERSEN TUSSEN CPN EN EVC.

Acute spanningen.

Door het dictatoriale optreden van de CPN-leiding tegenover de EVC, waarbij veelal in het geheel geen rekening werd gehouden met de werkelijke belangen dezer vakbeweging, en het niet steeds ten volle opvolgen van de partijbevelen door de EVC-leiding, is een gespannen verhouding tussen beide organisaties ontstaan. Deze spanningen hebben zich de laatste maanden aanzienlijk geïntensiveerd. De "voedingsbodem" voor de recente verslechtering van de verhoudingen moet in het volgende worden gezocht:

De communistische beweging in Nederland heeft na 4 november 1956 gevoelige klappen gekregen en wist zich daarvan tot dusverre niet te herstellen. Vooral de grootste communistische "massa-organisatie" hier te lande, de Eenheidsvakcentrale, heeft sedert de bewuste datum vele leden verloren - ongeveer 10-15% - en zag haar invloed dienovereenkomstig verder tanen. Het partijbestuur van de CPN zag deze ontwikkeling met lede ogen aan, meende dat de partijgangers in de EVC grotere activiteit aan de dag behoorden te leggen en de leiding van de EVC zich meer naar de vroege aanwijzingen van de CPN moest voegen. Het verbondsbestuur der EVC van zijn kant - in 't bijzonder voorzitter J.F. REUTER en algemeen secretaris B. BRANDSEN (die beiden ook lid van het partijbestuur der CPN zijn), waren echter van oordeel dat de EVC nog alleen kans had zich te herstellen en haar invloed uit te breiden wanneer zij zich enigermate van de CPN distancieerde en een zekere "politieke neutraliteit" voorwende. Zo ontstond een sfeer die bevorderlijk was voor de neiging elkaar wederkerig de schuld voor de naar communistische visie kwalijke gang van zaken te geven.

Nog bestaande wrok jegens CPN-leiding.

Gebleken is dat daarbij ook een tegenstelling, die zich in de loop van 1956 had geopenbaard, bij de EVC leiding nog niet in het vergeetboek was geraakt. De CPN heeft toen n.l. met de gedachte van

- opheffing -

G E H E I M

opheffing van de EVC gejongleerd. De partij overwoog n.l. of de communistische beweging er niet meer baat bij kon hebben als de EVC-ers zich bij het NVV aansloten. Hoewel de meeste EVC-bestuurders tevens lid van de CPN zijn, verzetten zij zich tegen dat denkbeeld. De bezoldigde EVC-bestuurders stonden hierbij vooraan, niet direct uit geldelijk belang, als wel omdat zij vreesden een taak te zullen verliezen, waarvoor zij zich geheel hadden ingezet en waaraan zij in eigen kring een zeker prestige ontleenden. Doordat laatstgenoemden ook een beter inzicht hebben in de werkelijke vakbewegingsverhoudingen, meenden zij dat opheffing van de EVC wel eens op liquidatie van de communistische invloed in de vakbeweging zou kunnen neerkomen. Zoals bekend is de CPN-leiding van het aanvankelijke idee teruggekomen en zijn er op het laatste partijcongres, in oktober 1956, geen pleidooien voor opheffing van de EVC gehouden.

Tegenstellingen verscherpt.

In de afgelopen maanden deden zich opnieuw enige feiten voor, welke de tegenstelling tussen CPN en EVC op de spits hebben gedreven. Van EVC-zijde werden de gevoelens van onbehagen jegens de CPN-leiding in eigen besloten kring verscherpt uitgedrukt in de formulering, dat de EVC zich als een zelfstandige organisatie beschouwt, die geen ingrijpen van de CPN behoeft te accepteren. (Voor zover de "zelfstandigheid" van de EVC tegenover de buitenwereld wordt betoogd, zijn er natuurlijk vooral propagandistische oogmerken in het spel).

Ongetwijfeld spelen overigens ook persoonlijke rivaliteiten in deze controverse hun rol. Zo liet de algemeen secretaris van de EVC, B. BRANDSEN, kortgeleden in een gesprek zich er op voorstaan dat hij als vice-voorzitter van het Wereldvakverbond niet hoeft te dansen naar de pijpen van sommige nieuwbakken dagelijkse bestuurders van de CPN, die volgens hem totaal geen begrip van vakbondswerk bezitten.

G E H E I M

Diverse feiten.

Uiteenlopend tactisch inzicht tussen CPN en EVC openbaarde zich ten aanzien van de vraag welke houding moest worden aangenomen tegenover een bij de neutrale Ned. Vakcentrale aangesloten metaalbewerkersbond, die bij enige grote metaalbedrijven in Amsterdam in de verkiezingen voor een ondernemingsraad voor de eerste maal met een eigen lijst uitkwam. De CPN-leiding stond felle bestrijding van deze bond voor, de EVC daarentegen wilde niet de kans op toekomstige toenadering verspelen.

In een ander geval opperde een EVC-bond het denkbeeld aan eventuele acties geen publiciteit in "De Waarheid" te geven, ten einde een schijn van "neutraliteit" te bewaren. Van de kant van de CPN werden de voorstanders van dat idee echter fel bekritiseerd.

Met het oog op de 1 mei-viering gaf het verbondsbestuur der EVC in een circulaire richtlijnen aan de hoofdbesturen. Er werd op gewezen dat de EVC-afdelingen niet zelfstandig 1 mei-bijeenkomsten mochten organiseren en dat penningmeesters die uit contributiegelden fondsen aan 1 mei-comité's ter beschikking stellen, uit de organisatie zouden worden verwijderd. Deze maatregelen schijnen een gevolg te zijn van de in vorige jaren opgedane ervaring, dat de CPN zoveel mogelijk de EVC voor de kosten liet opdraaien.

In Rotterdam is "De Waarheid" reeds meerdere jaren in het kantoor van de EVC gehuisvest. Het verbondsbestuur der EVC heeft de CPN aangezegd, dit gebouwtje op korte termijn te ontruimen. REUTER zou er persoonlijk achterheen zitten. De CPN zou er echter niet aan denken aan het verzoek te voldoen.

Vooraf neemt het verbondsbestuur der EVC het de CPN kwalijk dat de partij somtijds langs slinkse wegen over krachten uit de EVC beschikt en daarbij gelijktijdig de financiële lasten op de EVC afwentelt. Hiervan zijn twee sprekende gevallen bekend geworden. In een derde, hieronder genoemd geval, waarin zich een conflict-situatie heeft ontwikkeld, zijn mogelijk ook andere factoren in het spel geweest.

G E H E I M

1. In december 1956 arrangeerde het dagelijks bestuur der CPN een bespreking met enige bezoldigde bestuurders van De Metaal/EVC om te bewerkstelligen dat één van hen, H. KOLK, de leiding van een CPN-afdeling op zich zou nemen in de plaats van een om bezuinigingsredenen ontslagen vrijgestelde der CPN. De bedoeling was, dat KOLK financieel ten laste van De Metaal zou blijven. Aldus is geschied.

2. Te Groningen werd op 23 en 24 maart 1957 een congres van de BLZ/EVC (bond van landarbeiders) gehouden. Tegen de wil van REUTER en BRANDSEN in heeft de CPN doorgedreven, dat zijn districtsbestuurder U. van der SCHANS tot voorzitter van het hoofdbestuur van de BLZ werd gekozen. REUTER ging speciaal naar het congres omdat hij wist dat de CPN de genoemde persoon om bezuinigingsredenen naar de begroting van de BLZ wilde overhevelen. Hij beweerde hem ongeschikt voor het voorzitterschap te achten. Echter heeft hij de benoeming van U. van der SCHANS niet kunnen voorkomen. Een lid van het dagelijks bestuur der CPN, R. HAKS, was kort tevoren naar Groningen geweest om de geesten rijp te maken voor de verkiezing van de kandidaat der CPN. Op het congres bleek dat hij hierin geslaagd was.

De kwestie DIAZ BAUSTE.

3. Het scherpste verzet tegen het beleid van de CPN kwam tot uiting bij de kandidaatstelling van F. DIAZ BAUSTE (alias Frans BRANDSE) tot lid van het dagelijks bestuur der CPN, als opvolger van wijlen J. BRANDENBURG, medio maart 1957. BAUSTE, hoofdbestuurder van De Metaal/EVC, was als vrijgesteld bestuurder in Rotterdam de populairste en belangrijkste EVC-figuur ter plaatse. Hij was tevens reeds lid van het partijbestuur der CPN. F. REUTER en B. BRANDSEN verzetten zich tegen deze candidatuur. Volgens hen zou het in de gegeven omstandigheden onjuist zijn indien CPN en EVC zich tegenover de buitenwereld nog sterker als een eenheid zouden manifesteren. Zij meenden dat DIAZ BAUSTE, die de noodzaak van distantie tussen CPN en EVC eveneens meermalen had verdedigd, dezelfde

G E H E I M

opvatting zou zijn toegedaan en daarom tegen zijn kandidaatstelling zou protesteren. Dit viel hun echter tegen, DIAZ BAUSTE meende zich naar de uitspraak van het partijbestuur te moeten voegen en werd met grote meerderheid van stemmen tot lid van het dagelijks bestuur der CPN gekozen.

Achter de bezwaren van REUTER en BRANDSEN staken waarschijnlijk ook verzwegen beweegredenen. Zij realiseerden zich dat zij deze DIAZ BAUSTE, die zij tot nu toe min of meer als hun ondergeschikte hadden beschouwd, als supervisor op hun eigen vakbewegings-terrein zouden terugkrijgen in zijn kwaliteit van DB-lid van de partij, speciaal belast met het werk in de bedrijven. De fel afkeurende houding van B. BRANDSEN wordt mogelijk ook door gevoelens van jalouzie over de "promotie" van DIAZ BAUSTE verklaard.

DIAZ BAUSTE zelf schijnt de illusie te hebben gehad zijn nieuwe partijfunctie naast zijn hoofdbestuurdersschap van De Metaal/EVC te kunnen vervullen. REUTER, BRANDSEN en de algemeen secretaris van De Metaal, J. BUSSINK, hebben dit echter verhinderd. De benoeming van DIAZ BAUSTE viel vlak voor het congres van De Metaal, dat een nieuw hoofdbestuur moest kiezen (23 en 24 maart 1957 te Amsterdam). Het hoofdbestuur van De Metaal stelde hem wel kandidaat, doch "onder de streep", d.i. op een niet verkiesbare plaats. Vóór de aanvang van het congres hadden REUTER c.s. hem voorgehouden dat hij - conform een uitspraak van het laatste CPN-congres - als dagelijks bestuurder van de CPN geen tijdrovende nevenfuncties mocht bekleden; daarom diende hij er zich in te schikken dat De Metaal hem als vrijgestelde ontsloeg. Ook werd hem op het hart gedrukt op het congres geen oratio pro domo te gaan houden.

Enige afgevaardigden uit Rotterdam protesteerden er tegen dat BAUSTE "onder de streep" stond. Dit had echter weinig effect, hij werd niet herkozen en zegde de organisatie formeel vaarwel, onder aanvaarding van een afscheidscadeau.

Kort daarna werd het de verbondsbestuurders echter duidelijk, dat DIAZ BAUSTE niet voornemens was zijn taak als vrijgestelde van De Metaal te Rotterdam vrijwillig neer te leggen. Hoewel het hoofdbestuur van De Metaal hem had aangezegd dat hij niet langer

G E H E I M

dan tot 13 april zou worden bezoldigd, deed hij alsof er in zijn positie niets veranderd was en trad hij bijv. nog op 24 april als voorzitter van een afdelingsvergadering op. De afdeling Rotterdam van De Metaal billijkte zijn optreden en negeerde de aangewezen opvolger. DIAZ BAUSTE heeft later in een onderhoud met B. BRANDSEN erkend, dat hij niet zonder ruggespraak met de dagelijkse leiding van de CPN had gehandeld. Het is aannemelijk, dat de CPN gaarne gezien zou hebben dat BAUSTE een leidende positie in de EVC te Rotterdam had behouden.

REUTER en BRANDSEN namen het optreden van BAUSTE hoog op. BRANDSEN zeide op een verbondsbestuursvergadering van 30 april dat het "zelfbeschikkingsrecht" van de EVC op het spel stond en hij als algemeen secretaris zou aftreden als BAUSTE zich niet heel gauw bij de beslissing van het EVC-bestuur zou neerleggen. REUTER sloot zich hier volledig bij aan en verklaarde eveneens zijn functie in de EVC in het omschreven geval te willen neerleggen. DIAZ BAUSTE van zijn kant beweerde tijdens enkele bijeenkomsten, dat hij het partijbestuur van de CPN op 8 april schriftelijk had verzocht hem te ontheffen van zijn functie als dagelijks bestuurder, daar hij liever in dienst van De Metaal wilde blijven. Of hij een dergelijk schrijven inderdaad heeft verzonden, is niet bekend. Wel is inmiddels gebleken, dat hij zijn taak als dagelijks bestuurder van de CPN ter hand heeft genomen. In de afdeling Rotterdam van De Metaal schijnt de stemming jegens hem thans te zijn omgeslagen. Hij wordt er van beschuldigd de EVC bij het partijbestuur der CPN in een kwaad daglicht te hebben gesteld doordat hij een onjuist beeld van zijn ontslag bij De Metaal zou hebben gegeven.

Standpunt van de CPN.

Het partijbestuur der CPN kwalificeert de houding van REUTER en BRANDSEN als ongepast en indisciplinair. Tijdens een gedachtenwisseling met enkele partijbestuurders moet Paul de GROOT in krachtige termen zijn ongenoegen over de dagelijkse leiding der EVC hebben geuit.

G E H E I M

De twee-eenheid CPN-er - EVC-er.

Afgewacht moet worden of inderdaad de bom zal barsten. In een gesprek over de kwestie DIAZ BAUSTE vroeg een EVC-bestuurder aan BRANDSEN of deze het niet wenselijk vond zijn functie als partijbestuurder der CPN neer te leggen. BRANDSEN antwoordde, dat hij zich zeer nauw met de CPN verbonden voelt en daarom grote fouten van de partij kon billijken. Ook al bestond er momenteel wanbegrip, de partij betekende voor hem toch "het summum van de arbeidersklasse".

Deze tegenstrijdigheid in het gedachtenleven van vooraanstaande EVC-leden doet enerzijds vreemd aan doch is anderzijds wel verklaarbaar.

De leiding van de EVC is immers in handen van harde en beproefde communisten. De EVC-propaganda is conform de communistische doelstellingen geheel gericht op agitatie en het zoveel mogelijk ontwrichten van de Nederlandse economie. De leiders van de EVC aanvaarden - juist door hun binding en verknochtheid aan de partij - in het algemeen de richtlijnen van de CPN.

Anderzijds doet het verschijnsel zich voor dat zelfs communisten aan wie door de partij de controle over de EVC is toevertrouwd (gelijk het geval is met REUTER en BRANDSEN), zich door hun dagelijks werk voor de vakbeweging op de duur dermate met de EVC gaan vereenzelvigen, dat zij de bemoeiingen van de CPN als een ingrijpen van buitenaf ervaren en geneigd zijn zich hiertegen te verzetten. Deze neiging wordt ook in de hand gewerkt door het feit, dat de EVC rechtstreeks te maken heeft met het Wereldvakverbond als overkoepelende organisatie, van welke zij, geheel buiten de CPN om, directieven ontvangt.

De verhouding CPN-EVC werd onlangs gekenschetst door het communistische Eerste Kamerlid L. SEEGERS met de opmerking, dat de partijgenoten in de EVC zich eerder EVC-ers in de CPN dan CPN-ers in de EVC gevoelen.

juni 1957